

HAYOT DAVOMIDA TA'LIM OLIH: YANGI PARADIGMALAR VA KUTILADIGAN NATIJALAR

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Ibragimova Sayyora Baxodir qizi

Bulung'ur tuman 1-IDUM o'qituvchisi

DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA O'QITUVCHINIG FAOLIYATI

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining dars samaradorligini oshirishda foydalanadigan pedagogik texnologiyalarining shakli, metodlari va vositalari aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: pedagog, yondashuv, texnologiya, mahorat, ijodiy faoliyat, faol, ko'nikma, vosita, tashabbus, bahs-munozara, imkoniyat.

Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik zamonaviy usullar asosida darslarni tashkil etish hozirgi kun talabidir. Bugungi o'quvchilarga ta'lim berish ularni tarbiyalash o'qituvchilar zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi. Bu esa, pedagogdan talabchan, o'z ustida ishlash, o'ta mas'uliyat bilan faoliyat yuritishni taqozo etadi.

O'qituvchi belgilangan maqsadga erishmoqchi bo'lgan yo'lidan og'ishmay borishni, undan kuchli kasbiy mahorat talab etishi hammamizga ma'lum, chunki dars jarayonida bilim olish va o'rganish barobarida shaxs sifatini shakllanishiga pedagogik ta'sir etishini to'g'ri tashkil etishni ham nazarda tutadi.

Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirishda ta'lim va tarbiya jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishning asosiy maqsadlaridan biri bo'lib, u yuksak ma'naviy va axloqiy talablarga javob beruvchi yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashdan iboratdir. O'qituvchining faoliyat shakllari - darsni amaliy mashg'ulot, hikoya, suhbat, savol-javob, bahs-munozara darslarida namoyon bo'lib undan unumli va o'rinli texnologiyalarni

qo‘llashni talab etadi. O‘quvchilar dars jarayonida o‘ziga nisbatan talabchanlikni oshiradi, muammoning esa yechimini, oson, qulay usullarini topishni, taqqoslashni, qiyoslashni o‘rganadi. O‘tilgan mavzuga mustaqil munosabat bildirish malakalari shakllanadi. O‘qituvchilarning har biri darsda qaysi usulni qo‘llashidan qat’iy nazar talabchanlikni, faollikka, mustaqil fikr yuritishga erishishni maqsad qilishi kerak. O‘qituvchining nutq madaniyati ham dars jarayonini muvaffaqiyatli bo‘lishiga yordam beradi. Notiqlik mahorati faolligini oshirib, dars jarayoniga ijobiy yondashuvini ta‘minlaydi. Dars davomida zamonaviylikka erishishda barcha usullarni o‘rinsiz, ko‘p foydalanish ham yaramaydi. Zamonaviy, noan‘anaviy dars shakli va uni tashkil etishdan maqsad o‘quvchilarning bilish faoliyatini kuchaytirilish, o‘quv mashg‘ulotlarini samarali natijalariga erishish yo‘llaridan biri hisoblanadi. Pedagogik texnologiya o‘quv jarayonlarini harakatga keltiradi.

Pedagogik texnologiyalarni ta‘lim jarayonida qo‘llash orqali o‘quvchilar faolligi oshirilib, unda barcha o‘quvchini qamrab olib, kerakli topshiriqlar beriladi. O‘qituvchi tanlagan metod yoki texnologiya o‘quvchilarga qulay, oson maqsadga erishish uchun keng yo‘l ochishi lozimligini hisobga olish shart.

Pedagogik mahorat boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yoshiga xos tarzda namoyon bo‘ishi bilan bog‘liq. Ya‘ni o‘qituvchi metodlardan qanday foydalanadi va uni darslarda qo‘llash natijasini oldindan belgilab olishi muhim. Masalan, o‘qish darslarida o‘quvchilarning his qilish, tasavvur etish o‘qish og‘zaki nutqi, o‘z so‘zini tushuntirib bera olish, tushunchalarni mazmuni va mohiyatini boshlang‘ich sinf o‘quvchisi sifatida bayon eta olishi, o‘qigan va eshitganlarini qayta so‘zlab berishlari e‘tiborga olinadi. Unda muallifning orzu-istaklari ifodasi orqali insonparvarlik, odamiylik, mehribonlik va vatanparvarlik hissi uyg‘otiladi va o‘stiriladi. O‘quvchilar ma‘naviy merosimizning, o‘z-o‘zini anglashni, ajdodlar bilan faxrlanishni, avlodlarga bo‘lgan chuqur ishonchni anglab yetadi. Ta‘lim bilan tarbiyani hamohangligi natijasida og‘zaki nutqi ravon, so‘zlash nutqiga ega, mantiqiy fikr yurita oladigan barkamol shaxs kamolga yetadi. Ona tili darslarida esa o‘quvchining yozma nutqi, husnixat malakasi o‘zib borish barobarida qalbini uyg‘otuvchi teran fikrlarini bayon etadigan o‘quvchilar tarbiyalanadi. So‘z boyligiga ega, o‘z qarashlarini yozma nutqda mukammal bayon etishga qodir o‘quvchilar imkoniyati darslarda va aynan yangi zamonaviy dars, pedagogik texnologiyalarni to‘g‘ri joriy qilish natijasida o‘z samarasini beradi. Qaysi sinfda dars tashkil etishimizdan qat’iy nazar, u ilmiy bo‘lishi, mazmun va izchillik yo‘qolmasligi, ta‘lim va tarbiya uzviyligi, onglilik, ko‘rgazmalilikda o‘quvchiga xos xususiyatlar hisobga olinishi muhimdir. Demak, o‘qituvchi darsga tayyorlanar ekan, o‘qituvchi oldida turgan eng muhim vazifa dars jarayonida ko‘zda tutilgan. Ta‘lim maqsadlariga erishishni ta‘minlay olishi kerak. Dars maqsadi, vositalari, pirovard natijasi oldindan belgilanib, unga erishish

Boshlang‘ich sinflarda ko‘p hollarda o‘quvchilar o‘rganilgan bilimlarni xotirada yaxshi mustahkamlamaslik, egallaganlarini eslashdan nariga o‘tmaslik, qisman ijobiy topshiriqlarni bajarishdan o‘z imkoniyatlarini yetarli darajada ishga tushira olmasligi natijasida ularning ijodiy faoliyatga tayyor bo‘la olmayotganliklarini kuzatilar edi. Ilg‘or pedagogik texnologiyalarning bosh maqsadi – dars jarayonida o‘quvchi mavzu materiallarini oson va qulay vositalardan unumli foydalana bilishi

zarur. O'qituvchi buning uchun dars jarayonida o'quvchilarning kayfiyatini yaxshilash asosida ularning fanga qiziqishlarini oshiradi. Ijodiy fikrlash qobiliyatini o'stiradi. Faollik va tashabbuskorlik shakllanadi. Dars jarayonida mashg'ulotlarni bajarganlari orqali esda olib qolishiga erishadi.

Bunday holat o'quvchilarning faolligini ta'minlashni kafolatlayd. Berilgan ma'lumotlarni o'zlashtira olishi, savollarga erkin hayotiy kuzatishlari asosida javob qaytarishiga erishishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Innovatsiya ta'lim texnologiyalari / Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. – T.: “Sano standart” nashriyoti, 2015.
2. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat – T., 2006.
3. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbqiqiy asoslari – T.: 2006. – 260 b.